SELETUSKIRI

regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Perioodi 2021-2027 erakorraline toetus tootmissisendite hinnatõusu hüvitamiseks kalapüügitoodete tootmisega tegelevale ettevõtjale “ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaal- ja põllumajandusministri määrus „Perioodi 2021-2027 erakorraline toetus tootmissisendite hinnatõusu hüvitamiseks kalapüügitoodete tootmisega tegelevale ettevõtjale” kehtestatakse 2023. aasta 1. jaanuaril jõustunud kalandusturu korraldamise seaduse (edaspidi *KTKS*) § 42 lõike 1 alusel.

Määruse eesmärk on sätestada „Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi rakenduskava 2021–2027“ meetme „Kriisiabi kalandussektorile erakorralise sündmuse korral“ raames toetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord, et leevendada Lähis-Idas alates 28. veebruarist 2026 valitsevast olukorrast tingitud negatiivseid mõjusid kalandusvaldkonnas. See on kooskõlas „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030” (PõKa) kestliku kalanduse programmiga, mille eesmärgiks on võimaldada jätkusuutlik ja konkurentsivõimeline kalandus- ja vesiviljelussektor, kvaliteetne toodang ning kõrge lisandväärtus ja suur ekspordipotentsiaal. Kalapüük on osa Eesti toidutootmisest ning julgeoleku seisukohast on toidutootmine strateegiline sektor. Seetõttu on oluline tagada selle sektori jätkusuutlikus. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1139, millega luuakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond ja muudetakse määrust (EL) 2017/1004 (ELT L 247, 13.07.2021, lk 1–49), artikli 26 lõike 2 punkti a kohaselt võib märkimisväärseid turuhäireid põhjustavate erandlike sündmuste korral hüvitada kalapüügi- ja vesiviljelussektori käitajatele saamata jäänud tulu või lisakulud.

Toetus võib olla rahastamiskõlblik üksnes juhul, kui komisjon on rakendusotsusega kinnitanud erakorralise sündmuse toimumist. Kulud on rahastamiskõlblikud üksnes kõnealuses rakendusotsuses sätestatud ajavahemiku jooksul. 16. aprillil 2026 on Euroopa Komisjon andnud välja rakendusotsuse (EL) 2026/889, mille kohaselt määratletakse Lähis-Idas alates 28. veebruarist 2026 valitsev olukord märkimisväärseid turuhäireid põhjustava erandliku sündmusena. Lähis-Idas alates 28. veebruarist 2026 valitsev olukord mõjutab liidu kalandus- ja vesiviljelussektori ettevõtjaid. Rünnakud energiataristu vastu ja Hormuzi väina sulgemine on kaasa toonud naftahindade järsu ja märkimisväärse ülemaailmse tõusu. Kütusehinna hüppeline kasv ei võimalda sisendkulude kasvu tasakaalustada ning kalandusvaldkonna kasumlikkus ning konkurentsivõime vähenevad. Seepärast on toetuse eesmärk hüvitada kalapüügitoodete tootmisel kasutatava kütuse hinnatõusust tingitud lisakulud ettevõtjatele, kes selles valdkonnas tegutsevad. Negatiivsete mõjude leevendamiseks on ettevõtjatele plaanis hüvitada diisli või bensiinikütuse hinnatõusu see osa, mis on ilmnenud alates 28. veebruarist 2026, mil alustati Iraani-vastaste õhulöökidega.

Tänaseks on selgunud, et kalapüügitoodete tootmisel kasutatava kütuse hinnad püsivad jätkuvalt väga kõrgel tasemel. Hinnatõusu peamine põhjus on Lähis-Idas alates 28. veebruarist 2026 valitsev pingeline olukord, mille tulemusena on Hormuzi väina sulgemine põhjustanud nafta maailmaturuhinna järsu ja ulatusliku kasvu. Kuna Hormuzi väin on üks olulisemaid ülemaailmseid nafta transpordikoridore, on selle sulgemisel olnud vahetu mõju rahvusvahelistele energiaturgudele ning see on toonud kaasa kütusehindade märkimisväärse tõusu ka Euroopa turul.

Kalapüügisektorit mõjutab see areng eriti tugevalt, kuna kütus moodustab olulise osa püügitegevuse muutuvkuludest. Seetõttu tähendab kütusehindade püsiv tõus

kalandusettevõtjatele märkimisväärset lisakoormust, suurendades püügireiside omahinda, vähendades ettevõtjate kasumlikkust ning seades surve alla sektori majandusliku jätkusuutlikkuse. Tekkinud olukord ei ole enam lühiajaline ega tavapärane turukõikumine, vaid rahvusvahelisest geopoliitilisest kriisist põhjustatud erakorraline häire, mille mõju kandub otseselt üle ka kalandussektorisse, mis on üks osa toidujulgeolekust.

Seoses kulude tekkimisega tuleks silmas pidada, et kuna turuhäired mõjutavad kalandus- ja vesiviljelussektori ettevõtjaid tõenäoliselt mitme kuu jooksul, peaksid kulud olema rahastamiskõlblikud kuni 31. detsembrini 2026. Toetus makstakse välja hüvitisena. Kütuse hinnavahe hüvitamise toetuse sihtrühm on ettevõtjad, kes äriregistri järgi tegelevad kalapüügiga ning kellele on kalapüügiseaduse alusel antud kaluri või kalalaeva kalapüügiluba ning kes kasutavad kalapüügitoodete tootmiseks kalalaevastiku segmenti 4S1 (Läänemere traalpüük), 4S2 (rannapüük), 4S3 (kaugpüük) või 4S4 (siseveekogud) kantud kalalaeva. Kalalaev ei pea kuuluma toetuse taotlejale, vaid võib olla tema kasutuses võlaõigusliku lepingu alusel.

Toetust saab taotleda kalapüügiks kasutatud diisli või bensiini hinnatõusu selle osa kohta, mis on ilmnenud pärast Lähis-Ida kriisi algust, st ajavahemikul 1. märts kuni 31. detsember 2026. aastal. Siinkohal tuleb võtta arvesse, et kütusehindade hüvitamisel võetakse arvesse maksuvaba kütuse hind. Toetuse maksimaalne suurus ei saa olla suurem kui taotleja poolt tarbitud kütuse koguse korrutis kütuse hinna vahega, mis leitakse, lahutades kütuse 2026. aasta märts-detsember keskmisest hinnast 2026. aasta jaanuar-veebruar keskmine hind ehk leides hinnatõusu selle osa, mis on tekkinud pärast Lähis-Ida kriisi algust. Sealjuures tarbitud kütuse kogust arvestatakse väljapüütud kala koguste järgi, kusjuures igale kalalaevastiku segmendile on arvestatud keskmine kütusekulu ühe tonni kalapüügitoodete kohta. Taotleja tarbitud kogused võivad adekvaatsetel põhjustel olla väga suured, kuid toetuse suurus on piiratud taotleja kohta kuni 500 000 eurot kütuse hinnavahe hüvitamisel. Kui taotletud toetuste kogusumma ületab toetuse andmiseks ettenähtud eelarvevahendid, siis vähendatakse kõikide nõuetele vastavate taotluste alusel antavat toetuse summat võrdeliselt iga taotluse kohta ehk proportsionaalselt.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kalanduspoliitika osakonna kalandusturu valdkonna peaspetsialist Mari Parik (tel 503 0507, mari.parik@agri.ee) ning sama valdkonna juht Eduard Koitmaa (tel 5622 8237, eduard.koitmaa@agri.ee). Eelnõule on juriidilise ekspertiisi teinud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Karina Torop (tel 5624 2956, karina.torop@agri.ee). Eelnõu keeletoimetaja on sama osakonna peaspetsialist Laura Ojava (tel 625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määrusega võimaldatakse taotlejal oma tegevust jätkata kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1380/2013, ühise kalanduspoliitika kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1954/2003 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2371/2002 ja (EÜ) nr 639/2004 ning nõukogu otsus 2004/585/EÜ (edaspidi *määrus (EL) nr 1380/2013*), artiklis 35 nimetatud ühise turukorralduse eesmärkidega.
Määrus on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1139, millega luuakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond ja muudetakse määrust (EL) 2017/1004, artikli 26 lõikega 2 (*edaspidi määrus (EL) nr 2021/1139*).
Määrus on kooskõlas Euroopa Komisjoni rakendusotsusega (EL) 2026/889, mille kohaselt määratletakse Lähis-Idas alates 28. veebruarist 2026 valitsev olukord märkimisväärseid turuhäireid põhjustava erandliku sündmusena. Sellega võimaldati määruse (EL) nr 2021/1139 artikli 26 lõike 2 alusel Euroopa Merendus-, Kalandus ja Vesiviljelusfondist anda toetust rahalise hüvitise maksmiseks kalandus- ja vesiviljelussektori ettevõtjatele saamata jäänud tulude ja lisakulude eest, mida nad on kandnud Lähis-Ida kriisist põhjustatud turuhäirete ja nende mõju tõttu kalandus- ja vesiviljelustoodete tarneahelale.
Määruse koostamisel on arvestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+,

Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (edaspidi *määrus (EL) nr 2021/1060*).
Määruse koostamisel on arvestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1379/2013 kalapüügi ja vesiviljelustoodete turu ühise korralduse kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1184/2006 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 104/2000 (ELT L 354, 28.12.2013, lk 1–21) (edaspidi *määrus (EL) nr 1379/2013*).
Loetelu kalapüügi- ja vesiviljelustoodetest on kehtestatud määruse (EL) nr 1379/2013 I lisas. Määrusega võimaldatakse taotlejal jätkata tegutsemist senisel tegevusalal. See on kooskõlas „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukavaga aastani 2030" (PõKa), mille üks eesmärkidest on kestlik kalandus, sealhulgas jätkusuutlik ja konkurentsivõimeline kalandus- ja vesiviljelussektor, kvaliteetne toodang ning kõrge lisandväärtus ja suur ekspordipotentsiaal. Kalapüük, vesiviljelustoodete tootmine ja kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemine on osa Eesti toidutootmisest. Julgeoleku seisukohast on toidutootmine strateegiline sektor. Määruse eelnõu on jagatud neljaks peatükiks ja koosneb kaheksast paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 sätestatakse määruse reguleerimisala. Määrusega kehtestatakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi 2021–2027 rakenduskava raames antava toetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord, millega hüvitatakse kalapüügitoodete tootmisega tegeleva ettevõtja tootmissisendite hinnatõus osas, mis on ilmnenud pärast Lähis-Ida kriisi algust, st ajavahemikul 1. märts kuni 31. detsember 2026. aastal (edaspidi *toetus*).

Eelnõu §-s 2 sätestatakse toetuse andmise eesmärk ning toetatav tegevus.

Eelnõu § 2 lõike 1 kohaselt on toetuse andmise eesmärgiks leevendada erandlikest sündmustest tingitud turuhäirete kahjulikke mõjusid seoses Lähis-Idas alates 28. veebruarist 2026 valitseva olukorraga, et säiliks ettevõtete konkurentsivõime ning kalandusvaldkonna kasumlikkus. Seetõttu hüvitatakse kalapüügiga tegelevatele ettevõtjatele tekkinud lisakulusid, mis on tekkinud ajavahemikul 1. märtsist kuni 31. detsembrini 2026. aastal.

Eelnõu § 2 lõike 2 kohaselt antakse toetust määruse (EL) 2021/1139, 7. juuli 2021, artikli 26 lõike 2 punkti a alusel, mis sätestab, et EMKVF-ist võib märkimisväärseid turuhäireid põhjustavate erandlike sündmuste korral hüvitada kalandus- ja vesiviljelussektori ettevõtjatele saamata jäänud tulud ja lisakulud. Komisjon on 16. aprillil välja andnud rakendusotsuse (EL) 2026/889, millega määratleb Lähis-Idas alates 28. veebruarist 2026 valitseva olukorra märkimisväärseid turuhäireid põhjustava erandliku sündmusena.
Eelnõu kohaselt hüvitatakse kalapüügiga tegelevatele ettevõtjatele kütuse tarbimise erakorralised lisakulud, mis on tekkinud ajavahemikul 1. märts kuni 31. detsember 2026. aastal.

Punkti 1 kohaselt kuulub hüvitamisele kulu, mis on tekkinud tootmissisendi hinna suurenemise tõttu, kui kalapüügitoodete tootmisel on kasutatud maaeluministri 28. novembri 2017. a määruse nr 79 „Kalalaevastiku segmendid ja nende tunnused, kalalaevastiku segmenti kantavale kalalaevale esitatavad nõuded ning kalalaevastiku segmenti lisamise võimalus" (edaspidi *määrus nr 79*) § 2 lõikes 1 nimetatud kalalaevastiku segmenti 4S3 kantud kalalaeva.

Punkti 2 kohaselt hüvitatakse kulu, mis on tekkinud tootmissisendi hinna suurenemise tõttu, kui kalapüügitoodete tootmisel on kasutatud määruse nr 79 § 2 lõikes 1 nimetatud kalalaevastiku segmenti 4S1, 4S2 või 4S4 kantud kalalaeva.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse toetuse vorm ning maksimaalne suurus ja määr.

Eelnõu § 3 lõike 1 kohaselt antakse toetust Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060, artikli 53 lõike 1 punktis b sätestatud vormis, milleks on ühikuhind.

Eelnõu § 3 lõige 2 sätestab, kuidas ühikuhind kindlaks määratakse.
Ühikuhind määratakse kindlaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 53 lõike 3 punkti a alapunktis i sätestatud viisil ausa, õiglase ja kontrollitava arvutusmeetodiga, mis põhineb statistilistel andmetel. Kütuse hinnavahe hüvitamise arvutamisel lähtutakse Euroopa Komisjoni veebilehel avaldatud kütuse hinnainfos Weekly Oil Bulletin avaldatud Eesti maksuvaba bensiini ja diislikütuse hindadest[1].
Punkti 1 kohaselt ühikuhind, mille alusel hüvitatakse ajavahemikul 1. märtsist kuni 31. oktoobrini 2026 tekkinud lisakulud, on 0,37 eurot aktsiisivaba diislikütuse liitri kohta ning 0,24 eurot aktsiisivaba bensiini liitri kohta.
Ühikuhind on saadud võrreldes aktsiisivaba diislikütuse ja aktsiisvaba bensiini keskmist hinda ajavahemikul 1. jaanuarist kuni 28. veebruarini 2026 aktsiisivaba diislikütuse ja aktsiisivaba bensiini keskmise hinnaga ajavahemikul 1. märtsist kuni 31. oktoobrini 2026 ning arvutades nende hindade vahe. Kummagi kütuseliigi ühikuhind võrdub vastava hinnavahega.
Toetuse arvutamise aluseks olev keskmine kütuse hinnavahe avaldatakse vähemalt 14 kalendripäeva enne taotluste vastuvõtmise algust veebilehel.
Punkti 2 kohaselt ühikuhind, mille alusel hüvitatakse ajavahemikul 1. novembrist kuni 31. detsembrini 2026 tekkinud lisakulud, arvutatakse Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) poolt lõikes 3 sätestatud viisil.
Punktis 2 toodud ühikuhind arvutatakse PRIA poolt seetõttu, et meetme avamine on plaanis enne hüvitatava perioodi lõppu, mistõttu ei ole võimalik määrata ühikuhinda kogu hüvitatavaks perioodiks korraga ning fikseerida seda määruses.
PRIA kuulutab kummagi perioodi kulude hüvitamiseks välja eraldi taotlusvooru.

Eelnõu § 3 lõige 3 sätestab, kuidas PRIA arvutab ühikuhinna. PRIA arvutab lõikes 2 punktis 2 nimetatud ühikuhinna aktsiisivaba kütuse kohta Euroopa Komisjoni koostatava Weekly Oil Bulletin Eesti kütusehindade ülevaate alusel, võrreldes aktsiisivaba diislikütuse ja aktsiisivaba bensiini keskmist hinda ajavahemikul 1. jaanuarist kuni 28. veebruarini 2026 aktsiisivaba diislikütuse ja aktsiisivaba bensiini keskmise hinnaga ajavahemikul 1. novembrist kuni 31. detsembrini 2026 ning arvutades nende hindade vahe. Kummagi kütuseliigi ühikuhind võrdub vastava hinnavahega.

Eelnõu § 3 lõige 4 sätestab toetuse suuruse arvutamise.
PRIA arvutab toetuse suuruse, korrutades toetuse taotleja poolt lõikes 2 sätestatud ajavahemiku jooksul püütud kala koguse tonnides lõikes 5 sätestatud asjakohase tootmissisendi keskmise kuluga ja korrutades saadud summa lõike 2 punktis 1 või lõikes 3 nimetatud ühikuhinnaga. Toetuse suuruse arvutamisel kasutab PRIA kutselise kalapüügi registrisse kantud andmeid.

Kui toetuse taotleja esitab taotluse kütuse hinnavahe hüvitamiseks, tuleb kontrollida, mitu tonni kalapüügitooteid on ettevõtja ajavahemikul 1. märtsist kuni 31. oktoobrini 2026 või 1. novembrist kuni 31. detsembrini 2026 välja püüdnud. Väljapüütud kalapüügitoodete koguse alusel arvutatakse tarbitud kütuse kogus, võttes arvesse keskmist kütusekulu vastavas kalalaevastiku segmendis. Seejärel korrutatakse saadud kütusekogus kehtiva ühikuhinnaga, mille tulemusel määratakse toetuse suurus.
Toetuse arvutamisel võetakse arvesse üksnes kutselise kalapüügi registrisse kantud püügikogus, mis on registriandmete alusel seostatav toetuse taotlejale antud kehtiva kaluri või kalalaeva kalapüügiloa ja asjaomase kalalaevaga. Sama püügikogust ei võeta toetuse arvutamisel arvesse rohkem kui ühe taotleja puhul.

[1] Weekly Oil Bulletin

Arvutust saab illustreerida järgmise näitega: Läänemere traalpüügiga (4S1) tegelev ettevõtja püüdis alates 1. märtsist kuni 31. oktoobrini 2026. aastal 1000 tonni kala. Traalpüügil on arvestatud kütusekulu tonni kala kohta 51,61 liitrit diislit.
Kütusehinna hüvitamiseks tuleb kasutada järgmist arvutuskäiku: püütud kala kogus tonnides x keskmine kütuse kulu x ühikuhind ehk 1000 x 51,61 x 0,37[2]= 19095,7 eurot. Ettevõttele makstakse 1. märtsist kuni 31. oktoobrini kestva perioodi eest hüvitist 19095,7eurot.

Eelnõu § 3 lõikes 5 on sätestatud tootmissisendi keskmine kulu kalalaevastiku segmentide kaupa ühe tonni kalapüügitoodete tootmisel:
1) segmenti 4S2 või 4S4 (kalalaeva üldpikkus kuni 10 meetrit) kantud kalalaeva keskmiseks kütusekuluks on arvestatud 113,60 liitrit bensiini;
2) segmenti 4S2 või 4S4 (kalalaeva üldpikkus üle 10 meetri kuni 12 meetrit) kantud kalalaeva keskmiseks kütusekuluks on arvestatud 10,95 liitrit diislikütust;
3) segmenti 4S1 (kalalaeva üldpikkus 18–40 meetrit) kantud kalalaeva keskmiseks kütusekuluks on arvestatud 51,61 liitrit diislikütust;
4) segmenti 4S3 (kalalaeva üldpikkus on 24 meetrit ja üle selle) kantud kalalaeva keskmiseks kütusekuluks on arvestatud 699,64 liitrit diislikütust.

Keskmised kütusekulud kalalaevastiku segmentide kohta on saadud järgmiselt: kalanduse riikliku andmekogumise programmi (AKP) andmete põhjal on koondatud ülevaade 2022.–2024. aastal kalalaevade segmentide kaupa püütud kalakogustest ning nende püügiks kulunud kütusekogustest. Nende andmete alusel on arvutatud välja kolme aasta keskmine väljapüütud kala kogus ning keskmine kütusekulu sellel perioodil ühe tonni kala väljapüügiks iga laevastiku segmendi lõikes (tabel 1).

Tabel 1: kütusekulu kalalaeva segmentide kaupa aastatel 2022-2024

Kalalaeva segment (laeva pikkus)	Püütud kogus tonnides	Kütuse kulu liitrites	Keskmine kütuse kulu liitrites ühe tonni kalatoodete kohta
4S2, 4S4 (kuni10 meetrit)	3492,92	396 787	113,60
4S2, 4S4 (üle 10 kuni12 meetrit)	7657,92	83 852	10,95
4S1 (18-40 meetrit)	42353,68	2 185 720	51,61
4S3 (24+ meetrit)	13954,66	9 763 175	699,64

Metoodika on kooskõlastatud Euroopa Komisjoniga.

Eelnõu § 3 lõige 6 sätestab toetuse maksimaalse suuruse, milleks on 500 000 eurot Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi programmiperioodi jooksul.
Maksimaalset hüvitatavat summat kohaldatakse taotleja kohta kogu hüvitatava perioodi ulatuses. See tähendab seda, kui antud toetusele avab PRIA mitu taotlusvooru ja esimeses taotlusvoorus esitatud taotlusega on toetuse summa 500 000 eurot, siis järgmise taotlusvoorus taotleja enam toetust taotleda ei saa, kuna seda summat arvestatakse selle meetme kogu rakendamise perioodi kohta.

Eelnõu § 3 lõige 7 sätestab toetuse määra. Toetuse määr on 100 % abikõlblikest kuludest mis tuleneb määruse (EL) 2021/1139 III lisast, mille kohaselt tegevused, mis on seotud artiklis 39 osutatud hüvitustega (hüvitused lisakulude või saamatajäänud tulude eest), hüvitatakse 100 %. Omafinantseeringu minimaalne määr puudub.

[2] 0,37 EUR on ühikuhind, mille alusel hüvitatakse perioodil alates 1.märtsist kuni 31. oktoobrini 2026 tekkinud lisakulud.

Eelnõu § 3 lõike 8 kohaselt toetust ei anta, kui selle suurus on alla 500 euro taotluse kohta, et säiliks omavastutus oma äritegevusega tekkinud kulude osas. 500 euro suurust alampiiri kohaldatakse kummagi taotlusvooru kohta eraldi. See tähendab ühtlasi ka seda, et kui toetuse taotleja esitab taotluse, mille suurus on vähemalt 500 eurot ning juhul, kui PRIA peaks nõuetekohase toetuse taotluse rahuldamise otsuse tegemisel rahuldama toetuse andmiseks ettenähtud vahendite piires taotluse, mille puhul PRIA vähendab vajaduse korral toetuse summat võrdeliselt iga taotleja kohta, siis sellisel juhul võib PRIA maksta välja summa ka alla 500 euro. Oluline on see, et toetuse taotleja täiendav kulu, millele toetust taotletakse oleks vähemalt 500 eurot.

Eelnõu §-s 4 määratletakse abikõlblik kulu ajavahemiku kaudu. Paragrahvi 2 lõikes 2 nimetatud kulu on abikõlblik, kui see on tekkinud ajavahemikus 1. märts kuni 31. detsember 2026.

Eelnõu §-s 5 määratletakse taotleja, kes võib tulla toetust taotlema ning sätestatakse taotlejale esitatavad nõuded. Toetust võib taotleda äriseadustiku tähenduses ettevõtja, kes tegutseb taotluse esitamise ajal ja tegutses 2026. aastal tegevusalal, mida on negatiivselt mõjutanud Lähis-Ida kriis ning selle tõttu suurenenud sisendihinnad. Eesmärk on leevendada 2026. aastal tekkinud lisakulusid ettevõtjatele, kes saavad sissetuleku kalapüügitoodete tootmisest ehk püügist.

EL kogub ja avaldab kütuste hinnainfot liikmesriikidelt väljaandes Weekly Oil Bulletin. Kütuse hind enne Lähis-Ida kriisi algust on olnud selgelt madalam. Pärast nimetatud kuupäeva on kütuse hind kasvanud märkimisväärselt ning jäänud uuele kõrgemale trendile püsima. Kalapüügil ei ole veel alternatiivseid energiaallikaid, millega oleks võimalik merel kalapüügiks laevas kasutatavat diislikütust asendada mõne muu alternatiivse keskkonnasäästlikuma või soodsama energiakandja vastu. Teadaolevalt puudub kalapüügilaevastik, kus kasutataks diislikütuse asemel alternatiivset energiaallikat.

Eelnõu § 5 lõike 1 kohaselt määratletakse täpsemalt ettevõtja, kes võib tulla toetust taotlema. Määruse sihtrühm on ettevõtjad, kes äriregistri järgi tegelevad mere- ja/või mageveekalapüügiga. Toetuse taotlemise eeltingimuseks olev tegevusala peab võimaldama seoseid määruse (EL) nr 1379/2013 I lisa kalapüügi- ja vesiviljelustoodete rahvusvaheliste tollikoodide või Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori vahel ning olema kontrollitav Eesti tegevusalade registrites.

EMTAK kood 03111 Merekalapüük hõlmab endas järgmisi tegevusalasid:
- Äritegevuslik kalapüük ookeanil ja rannikuvetes
- Koorikloomade ja molluskite püük merest
- Vaalapüük
- Mereloomade (nt kilpkonnade, meripurade, mantelloomade, merisiilikute) püüdmine

Siia klassi kuulub ka:
- Muude mereandide (nt looduslike pärlite, käsnade, korallide, vetikate) kogumine

EMTAK kood 03121 Mageveekalapüük hõlmab endas järgmisi tegevusalasid:
- Äritegevuslik kalapüük sisevetes
- Koorikloomade ja molluskite püük magevetes
- Mageveeloomade püük

Siia klassi kuulub ka:
- Mageveematerjalide kogumine
- Muude mageveeorganismide (vetikate) kogumine

Eelnõu § 5 lõike 2 kohaselt peab taotleja vastama järgmistele nõuetele:

1) taotleja on riigieelarvelisest, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tähtajal tagasi maksnud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral tasunud tagasimaksed ettenähtud summas;
2) taotleja ei ole saanud taotluses sisalduva sama kulu kohta toetust riigieelarvelisest või muudest Euroopa Liidu või välisabi vahenditest ega muud tagastamatut riigiabi;
3) taotleja suhtes ei toimu likvideerimismenetlust ega ole nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutist pankrotihaldurit või kohtuotsusega välja kuulutatud pankrotti või algatatud sundlõpetamist ja tal ei ole kehtivat äriregistrist kustutamise hoiatust;
4) taotleja ja tema üle valitsevat mõju omav isik, kes tegeleb kalapüügiga merel või siseveekogul või kalapüügi- ja vesiviljelustoodete tootmise, töötlemise, turustamise või hulgi- ja jaemüügiga, ei ole toime pannud karistusseadustiku §-s 209, 209[1], 210, 389[1], 391 või 393 sätestatud süütegu, mis on seotud Euroopa Merendus ja Kalandusfondi või Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi toetusega seotud rikkumisega;
5) taotleja ja tema üle valitsevat mõju omav isik, kes tegeleb kalapüügiga merel või siseveekogul või kalapüügi- ja vesiviljelustoodete tootmise, töötlemise, turustamise või hulgi- ja jaemüügiga, ei ole taotluse esitamise kuule vahetult eelnenud 36 kuu jooksul või Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud tähtaja jooksul toime pannud kalapüügiseaduse § 75 lõikes 2 või 3, §-s 76, 77 või 78[1], § 79 lõikes 2 või 3, §-s 81, 85, 87 või 88 või karistusseadustiku §·s 279, 344, 345 või 361 sätestatud süütegu, mida käsitatakse kalapüüginõude tõsise rikkumisena kalapüügiseaduse § 71 lõike 1 punkti 1 tähenduses;
6) taotleja riikliku maksu võlg, sealhulgas maksuhalduri haldusaktiga kindlaks määratud intress, on väiksem kui 100 eurot või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud;
7) taotleja kasutab kalapüügitoodete tootmiseks kalalaeva, mille kohta on kutselise kalapüügi registris andmed peamasina võimsuse kohta, mis peab olema suurem kui null.
8) taotlejale on kalapüügiseaduse alusel ja korras antud kehtiv kaluri või kalalaeva kalapüügiluba. Kalapüügiloa kehtivust hinnatakse hüvitatava perioodi alusel ning taotluse esitamise ajal kehtiva kalapüügiloa puudumine ei välista toetuse saamist, kui ettevõtjal oli hüvitataval perioodil kehtiv kalapüügiluba.
9) paragrahvi 2 lõike 2 punktis 1 nimetatud kulu hüvitamise korral kasutab taotleja kalalaeva, mis on kantud määruse nr 79 § 2 lõikes 1 nimetatud kalalaevastiku segmenti 4S3;
10) paragrahvi 2 lõike 2 punktis 2 nimetatud kulu hüvitamise korral kasutab taotleja kalalaeva, mis on kantud määruse nr 79 § 2 lõikes 1 nimetatud kalalaevastiku segmenti 4S1, 4S2 või 4S4.
Kalalaeva kasutamise nõue ei eelda, et kalalaev kuulub toetuse taotlejale. Taotleja võib kasutada kalalaeva võlaõigusliku lepingu alusel. PRIA kontrollib kalalaeva kasutamise nõude täitmist kutselise kalapüügi registri ja vajaduse korral muude Põllumajandus- ja Toiduameti andmete alusel, viies kokku toetuse taotleja, talle antud kehtiva kaluri või kalalaeva kalapüügiloa, määruses nimetatud segmenti kantud konkreetse kalalaeva ning selle kalalaevaga asjaomasel hüvitamisperioodil püütud kalapüügitoodete koguse. Kalalaeva kasutamise nõue loetakse täidetuks, kui registriandmetest on tuvastatav, et taotlejale antud kehtiva püügiloa alusel on asjaomasel hüvitamisperioodil toimunud püük määruses nimetatud segmenti kantud kalalaevaga. Kui taotleja, püügiloa, kalalaeva ja püügikoguse vaheline seos ei ole registriandmete alusel üheselt tuvastatav või registriandmed on vastuolulised, kontrollib PRIA asjaolusid täiendavalt ning küsib vajaduse korral taotlejalt selgitusi või tõendeid. Püügikogust, mille seost taotleja ja talle antud püügiloaga ei ole võimalik usaldusväärselt tuvastada, toetuse arvutamisel arvesse ei võeta.
Kutselise kalapüügi register on riiklik andmekogu, mille ülesanne on võimaldada kutselise kalapüügiga tegelevate isikute, nende tegevuse ehk püütud kala liikide, koguste, väärtuse ja muude asjaolude ning kalalaevade üle järelevalve teostamist. Registri koosseisu kuuluvad alamregistritena kalalaevade register ja kutselise kalapüügi arvestuse register. Juurdepääsuõigusega isikul, sh PRIA-l on registri põhimääruse[3] kohaselt võimalik muu hulgas saada teavet laevaga seotud isikute kohta ja tuvastada, kas laev on aktiivselt kala püüdev ning kalalaeva kalapüügiluba kehtib ning kui palju kala on püütud.

[3] https://www.riigiteataja.ee/akt/119082021004?leiaKehtiv

Kutselise kalapüügi registrisse saavad püügiandmeid esitada üksnes kalapüügiloa omajad, kellel on püügitegevuse toimumise ajal kehtiv kalapüügiluba. Kehtiva kalapüügiloata ei ole võimalik registrisse püügiandmeid esitada. Seetõttu saab registrisse kantud püügikoguste andmeid käsitada õiguspärase kalapüügitegevuse käigus saadud andmetena, kuna nende esitamise eelduseks on kehtiva kalapüügiloa olemasolu.

Eelnõu §-s 6 sätestatakse toetuse taotlemine ja nõuded taotlusele.

Eelnõu § 6 lõike 1 kohaselt teatab PRIA taotluste vastuvõtu alustamisest ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded ja oma veebilehel arvestusega, et teate avaldamise ja taotluse esitamise tähtaja alguse vahele jääks vähemalt 14 kalendripäeva**.** PRIA teatab kummagi § 2 lõikes 2 sätestatud toetatava tegevuse kohta toetuse taotlemiseks eraldi tähtaja.

Eelnõu § 6 lõike 2 kohaselt esitab taotleja toetuse saamiseks selleks ettenähtud tähtajal PRIA-le elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu avalduse ning selles esitatud andmeid ja nõuetele vastavust tõendavad dokumendid (edaspidi koos *taotlus*) koos maksetaotlusega.

Eelnõu § 6 lõige 3 sätestab taotluses esitatavad andmed ja dokumendid, milleks on:
1) taotleja nimi ja registrikood ning taotleja esindaja nimi ja kontaktandmed;
2) teave selle kohta, kas taotleja on mikro-, väike- või keskmise suurusega ettevõtja komisjoni soovituse 2003/361/EÜ, mis käsitleb mikroettevõtete, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete määratlust (ELT L 124, 20.05.2003, lk 36–41), kohaselt või suurettevõtja;
3) kinnitus, et taotleja järgib Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1139 artikli 11 lõikes 1 nimetatud nõudeid ega ole pannud toime sama artikli lõikes 3 nimetatud pettust;
4) taotleja poolt püütud nende kalapüügitoodete kogus tonnides, mille tootmiseks toetust taotletakse, ajavahemikul 1. märtsist kuni 31. oktoobrini 2026 või ajavahemikul 1. novembrist kuni 31. detsembrini 2026;
5) teave selle kohta, millisesse kalalaevastiku segmenti kantud kalalaeva tootmissisendi hüvitamist taotleja taotleb;
6) Euroopa Liidu tulemusnäitaja, mille kohta märgib taotleja kasu saavate inimeste arvu. Antud juhul on tulemusnäitajaks CR08 ning loendatakse tegelikult toetust saanud ettevõtete arvu.

Eelnõu § 7 sätestab taotluse menetlemise, rahuldamise ja rahuldamata jätmise ning toetuse maksmise tingimused ja korra.

Eelnõu § 7 lõike 1 kohaselt kontrollib PRIA taotluses esitatud andmete õigsust ning taotleja, taotluse ja toetatava tegevuse vastavust toetuse saamise nõuetele.

Eelnõu § 7 lõike 2 kohaselt teeb PRIA nõuetekohase taotluse rahuldamise otsuse kalandusturu korraldamise seaduse § 45 lõike 3 punkti 1 alusel.

Eelnõu § 7 lõike 3 kohaselt teeb PRIA taotluse rahuldamata jätmise otsuse kalandusturu korraldamise seaduse § 45 lõikes 6 sätestatud alustel.

Eelnõu § 7 lõike 4 kohaselt teeb PRIA taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse 35 tööpäeva jooksul arvates nõuetekohase taotluse esitamisest.

Eelnõu § 7 lõike 5 kohaselt teeb PRIA toetuse makse toetuse saaja arvelduskontole kümne tööpäeva jooksul arvates taotluse rahuldamise otsuse tegemisest.

PRIA kuulutab kummagi perioodi kulude hüvitamiseks välja eraldi taotlusvooru. Eelnõu väljatöötamise hetkel on teadmine, et esimene voor on plaanis avada novembris 2026 ning selle vooru käigus on ettevõtjal võimalik esitada toetustaotlus koos maksetaotlusega nende kulude

kohta, mis on tekkinud 1. märtsist kuni 31. oktoobrini. Määrus sätestab, et hüvitatakse kulud, mis on tekkinud perioodil 1. märtsist kuni 31. detsembrini. Eelarve vahendite olemasolul on planeeritud avada detsembris ka teine taotlusvoor, et hüvitada kulud, mis tekivad perioodil 1. novembrist kuni 31. detsembrini 2026. Antud perioodi kohta esitatakse uus toetustaotlus koos maksetaotlusega ning PRIA teeb selle perioodi kulude kohta uue arvutuse kalapüügiandmete põhjal ning arvestades ühikuhinda, mis on arvutatud eelnõu § 3 lõike 3 kohaselt.

Eelnõu § 8 sätestab toetuse saaja kohustused.

Eelnõu § 8 lõike 1 kohaselt täidab toetuse saaja järgmiseid kohustusi:
1) võimaldab teha auditit ja teostada järelevalvet või teha muud toetuse saamisega seotud kontrolli ning osutab selleks igakülgset abi, sealhulgas võimaldab viibida toetuse saaja kinnisasjal, ehitises ja ruumis ning läbi vaadata dokumente ja vara kohapeal; 2) esitab auditi tegemiseks, järelevalve teostamiseks või muu kontrolli tegemiseks vajalikud andmed ja dokumendid määratud tähtaja jooksul;
3) näitab avalikkusele, et tegemist on Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi toetuse abil elluviidava tegevusega, kasutades selleks ettenähtud sümboleid ja teavitustegevusi kooskõlas regionaalministri 19. juuli 2023. a määrusega nr 45 „Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi rakenduskava 2021–2027 toetuse objekti tähistamise ning Euroopa Liidu osalusele viitamise tingimused ja kord“.
Lähtudes Regionaalministri 19. juuli 2023. a määruse nr 45 „Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi rakenduskava 2021–2027 toetuse objekti tähistamise ning Euroopa Liidu osalusele viitamise nõuded ja kord“ § 3 lõikest 3 teavitab toetuse saaja avalikkust fondi toetuse saamisest toetatavat tegevust kajastaval veebilehel ja sotsiaalmeedia kontol, juhul kui veebileht ja sotsiaalmeedia konto on olemas. Sätestatud teavitamisnõuded kohalduvad isikule, kui ta on saanud toetuse saaja või lõppsaaja staatusesse, ehk pärast toetuse taotluse rahuldamise otsuse jõustumist. Toetatava tegevuse elluviimise asukohta paigaldatakse plakat Kui plakatit ei ole võimalik või mõistlik objekti või tegevuse asukohta paigaldada, võib selle paigutada toetatava tegevusega seotud asukoha esindusruumi või rajatisele. Plakat võib olla ka elektrooniline. Plakat peab olema üleval toetatava tegevuse abikõlblikkuse perioodil. Füüsilisest isikust toetuse saaja teavitab avalikkust fondi toetuse saamisest oma võimaluste piires üldsusele nähtavas kohas või elektroonilise kuvari kaudu.

Eelnõu § 8 lõike 2 kohaselt peab toetuse saaja lisaks lõikes 1 sätestatule täitma § 5 lõike 2 punktides 4 ja 5 sätestatud taotlejale esitatavaid nõudeid kuni viie aasta möödumiseni PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele
Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1380/2013 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 2021/1139.
Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artikkel 42 sätestab, et konkurentsieeskirju käsitleva peatüki sätteid kohaldatakse põllumajandussaaduste tootmise ja nendega kauplemise suhtes, mis jäävad EL aluslepingu ulatusse. EL aluslepingu kohaselt tähendavad põllumajandustooted põllundus-, loomakasvatus- ja kalandustooteid ning nende toodetega otseselt seotud esmatootmissaadusi.
Määruses nimetatud kalapüügitoodete tootmine ehk kalapüük on kalandustoodete esmatootmine, mis seega kuulub Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artikli 42 kohaldamisalasse.
Seega EMKVF alusmääruse (EL) 2021/1139 artikli 10 lõike 2 kohaselt ei loeta meedet riigiabiks, kuna see on vastavuses nimetatud õigusaktiga. Toetuse andmisel tuleb siiski järgida kõiki EMKVF-i alusmääruse tingimusi, näiteks tegevuse toetuskõlblikkust ja toetuse määra, kuid meede ise ei ole riigiabi.

4. Määruse mõjud

Määrusel on oluline sotsiaalne ja majanduslik mõju ning mõju regionaalarengule ning kohatine mõju ka riigi toidujulgeolekule kohaliku toiduga varustatuse jätkumise tagamise kaudu. Samas mõjutab meede oluliselt kalandussektoris tegutsevaid ettevõtjaid, kelle kaudu varustatakse toidutööstusi toorainega ning julgeoleku seisukohast on toidutootmine strateegiline sektor. Mõju riigiasutuste töökorraldusele on väike. Määrusel puudub oluline mõju riigi välissuhetele, kohaliku omavalitsuse korraldusele ning elu- ja looduskeskkonnale, kuna hüvitatakse tekkinud täiendavaid kulusid ettevõtjale.

Tänaseks on selgunud, et kalapüügitoodete tootmiseks kasutatava kütuse hinnad püsivad jätkuvalt väga kõrgel tasemel. Hinnatõusu üks peamine põhjus on Lähis-Idas alates 28. veebruarist 2026 valitsev pingeline olukord, mille tulemusena on Hormuzi väina sulgemine põhjustanud nafta maailmaturuhinna järsu ja ulatusliku kasvu. Kalapüügitoodete tootmisel mõjutab selline sündmuste ahel eriti tugevalt, kuna kütus moodustab olulise osa püügitegevuse muutuvkuludest, mis tähendab kütusehindade püsiv tõus kalandusettevõtjatele märkimisväärset lisakoormust, suurendades püügireiside omahinda, vähendades ettevõtjate kasumlikkust ning seades surve alla sektori majandusliku jätkusuutlikkuse ka teiste riikide ettevõtjatega, kes samas piirkonnas ja samadel turgudel tegutsevad. Tekkinud olukord ei saa pidada enam lühiajaliseks ega ka enam tavapärase turukõikumisena, vaid rahvusvahelisest geopoliitilisest kriisist põhjustatud erakorraliseks häireks, mille mõju kandub otseselt üle ka kalandussektorisse, mis ühtlasi osa eestlaste toidujulgeolekust.

Määruse jõustudes on kokkulepitud tingimuste ja korra kohaselt võimalik Euroopa Merendus-, Kalandus ja Vesiviljelusfondist 2021–2027 anda kalapüügiga tegelevatele ettevõtjatele kütuse hinnatõusu hüvitamiseks toetust, mis on tekkinud Lähis-Idas alates 28. veebruarist 2026. a valitseva olukorra tõttu, mille tulemusena on mõjutatud olnud Euroopa Liidu kalandussektori ettevõtjaid. Lähis-Idas aset leidnud rünnakud energiataristu vastu ja Hormuzi väina sulgemine on kaasa toonud naftahindade järsu ja märkimisväärse ülemaailmse tõusu.

Määruse sihtrühm ja kasusaajad on kalapüügiga tegelevad ettevõtjad, kes äriregistri järgi tegelevad merekalapüügiga (EMTAK-i jao A alajagu 03111) või mageveekalapüügiga (EMTAK-i jao A alajagu 03121), kellele on kalapüügiseaduse alusel antud kaluri või kalalaeva kalapüügiluba ning kes kasutavad kalapüügitoodete tootmiseks kalalaevastiku segmenti 4S1 (Läänemere traalpüük), 4S2 (rannapüük), 4S3 (kaugpüük) või 4S4 (siseveekogud) kantud kalalaeva. Kalalaev ei pea kuuluma toetuse taotlejale, vaid võib olla tema kasutuses võlaõigusliku lepingu alusel.

Eesti kalandussektoris tegutseb 2026. aasta andmetel ranna- ja sisevete püügil ca 1392 kalapüügiloa omanikku ning püügilubadele on kantud 2024 kalurit. Traalpüügisektoris tegutseb 16 ettevõtet ja kaugpüügisektoris 3 ettevõtet. Kõik nimetatud ettevõtjad ei kvalifitseeru toetuse taotlejateks, kuna nende toetuse suuruse arvestamisel võetakse aluseks püütud kala koguseid ning kui selle põhjal selgub, et toetuse suurus on vähem, kui 500 eurot taotluse kohta, siis sellisel juhul toetust välja ei maksta. Tõenäoliselt on suurem mõju nendel ettevõtjatel, kes püüavad rohkem. Sellisel viisil meetme sihistamine vähendab PRIA töökoormust taotlejate suhtes, kellel olulist mõju kalapüügil ei ole ja kütust püügitegevusel suurel hulgal ei tarbi.

Kütuse tarbimine lähtuvalt kasutatavatest püügimeetoditest on segmentidel väga erinev. Kutseline kalur, kes tegutseb kalalaevastiku segmenti 4S2 (rannapüük) kantud kalalaeva pardal kalapüügiga, tarbib kütust säästlikult. Traallaev nii Läänemeres kui ookeanil rahvusvahelistes vetes peab vee peal liikuma, et saaki koguda laeva järel veetavasse püügivahendisse. Väikesemahulisel rannapüügil ja jõgedel-järvedel toimuval püügil kasutatakse üldjuhul vees seisvaid püügivahendeid, mistõttu kütust tarbitakse vaid püügivahendi juurde ja tagasi sadamasse sõitmiseks.

Määruse jõustumine võimaldab anda toetust rahalise hüvitise maksmiseks kalandussektori ettevõtjatele lisakulude eest, mida nad on kandnud Lähis-Ida kriisist põhjustatud turuhäirete ja nende negatiivse mõju tõttu kalapüügitoodete tarneahelale, mille tulemusel on ettevõtjad pidanud maksma kallinenud kütusehindasid kalapüügitoodete püüdmisel.

Põhjalikumalt saab kalandusvaldkonna toimimise kohta teavet Kalanduse Teabekeskusest[4] ning kala käitlemise ja turukorralduse järelevalve kohta Põllumajandus- ja Toiduametist.

Määrusel on positiivne **sotsiaalne ja majanduslik mõju** ning **mõju regionaalarengule ja riigi (toidu)julgeolekule** kohaliku toiduga varustatuse jätkumise tagamise kaudu. Väga kõrged energiahinnad kahjustavad majandust ja EL-i kodanike, eelkõige ebasoodsamas olukorras olevate inimeste ostujõudu, mõjutavad ettevõtjate konkurentsivõimet ning kulude suurenemine võib teatavatel juhtudel muuta küsitavaks nende ettevõtjate tegevuse jätkumise, kes muul juhul tegutseksid kasumiga, ning see avaldab tõenäoliselt mõju ka tööhõivele.
Üheks toetuse saajate sihtgrupiks on ka väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted (VKE), kellel on Eesti majanduses suur roll. Enamus Eestis tegutsevatest ettevõtetest ongi VKE-d. Suurettevõtteid on Eestis vähe ning ka nemad on määruse sihtgrupiks, sest aitavad kaasa toiduga varustatusele kalapüügitoodetega varustamise kaudu. Eestis on VKE-de suhtarv suurem kui EL-is keskmiselt. Kalapüügi- ja vesiviljelusvaldkonnas on ligi 50% ettevõtetest mikroettevõtted, kus on alla 10 töötaja.

Ettevõtted, kes tegelevad kalapüügiga, paiknevad üle Eesti paljudes maakondades, kui ennekõike suuremate veekogude ääres ehk Läänemeri või Peipsi- ja Võrtsjärv. Määruse kohaselt antava toetusega toetatakse ettevõtjate võimekust ületada majandusraskused ja jätkata oma tegevusega, pakkuda kalatooteid, sissetulekut ja töökohti enamasti väljaspool Harjumaad maapiirkondades, ning seeläbi saavad võimalusel oma toodangut jätkuvalt eksportida ning teha investeeringuid oma tegevuse energia- ja ressursisäästlikumaks muutmiseks.
Toetus kütuse hinnatõusust tingitud lisakulude osaliseks hüvitamiseks on lühiajaline leevendusmeede, mis tuleneb määruse (EL) nr 2021/1139 artikli 26 lõike 2 alusel Euroopa Komisjoni rakendusotsusest (EL) nr 2026/889, mille kohaselt määratletakse Lähis-Idas alates 28. veebruarist 2026 valitsev olukord märkimisväärseid turuhäireid põhjustava erandliku sündmusena. Seetõttu võib Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi rahalistest vahenditest anda toetust hüvitisena makstes kalandus- ja vesiviljelussektori ettevõtjatele saamata jäänud tulude ja lisakulude eest. Määruse eelnõuga soovitakse hüvitada kalurkonnale kütusehindade tõusust tekkinud kulutusi. Lisaks kütusehindade tõusule on mõju avaldunud ka teistele energiakandjatele, kuid näiteks gaasihindade tõus ei ole olnud eelnõu väljatöötamise hetkel sedavõrd märkimisväärne, et see ettevõtjate igapäevatööd suuresti mõjutaks ning seetõttu hüvitist selle energiakandja kasutamisel ei plaanita maksta.

Taotlus koos maksetaotlusega esitatakse PRIA-le elektrooniliselt PRIA e-teenuste keskkonna kaudu ning menetlusprotsess on kujundatud nii, et taotleja halduskoormus (ajakulu) on võimalikult väike.

Mõju riigiasutuste töökorraldusele on väike. Määruse rakendamisega kaasneb PRIA-le mõningane lühiajaline lisakoormus toetuse taotluste menetlemisel, kuid see ei ületa kompetentsi piire. Samas peab PRIA arvestama täiendava taotlusvooru avamisega 2026. aastal. PRIA on valitsusasutus, mis Euroopa Liidu makseagentuurina korraldab muu hulgas Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi ja sellele eelnevate fondide toetuste andmist juba 20 aastat. Kuna toetust makstakse üksnes kütuse tarbimisel 2026. aastal pärast Lähis-Ida kriisi algust tekkinud hinnavahe hüvitamiseks, siis saab PRIA organisatsioonisiseses töökorralduses arvestada asjaoluga, et see meede on lühiajaline.

[4] www.kalateave.ee

Määrusel puudub oluline **mõju riigi välissuhetele, kohaliku omavalitsuse korraldusele** ning **elu- ja looduskeskkonnale**. Eelnimetatud mõju ulatus, sagedus ja ebasoovitava mõju avaldumise risk on väike. Määrus ei ajenda kütust ettevõtja tavapärasest tarbimisest rohkem tarbima ning kulud hüvitatakse tagantjärgi ning Läänemeres on enamike majanduslikult tähtsate kalaliikide püüdmine rangelt reguleeritud kvootidega. Oluline mõju loodusele sh looduslikule kalavarule puudub. Määrus on kooskõlas Euroopa Liidu rohelise kokkuleppe põhimõtetega. Üldine suundumus energiat ratsionaalselt tarbida innustab ka sihtrühma ettevõtjaid oma tegevuse eripärasid arvestades võimalusel nii energiatarbimist vähendama kui ka selle paremat ajalist jaotamist.

Euroopa Liidus on kalapüük oluline eelkõige rannikumajanduse, töökohtade, toiduturu, kultuurilise järjepidevuse ja merealade kestliku kasutamise seisukohast. Globaalset püügimahu kasvu EList ei eeldata, sest looduslike kalavarude kasutusruum on pigem piiratud.[5] Kuna eelnõu kohaselt hüvitatakse ainult täiendava hinnatõusu osa, siis tavapärane kulu kütusele jääb endiselt ettevõtja enda kanda ning see ei soodustada ülepüüki, ülevõimsust ja majanduslikult ebatõhusat püügitegevust.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondist rakenduskava kiideti EL komisjoni poolt heaks 8. detsembril 2022. a ning selles nähti ette, et vajaduse ilmnemisel on võimalik Eesti kalandussektori ettevõtjatele pakkuda kriisiabi erakorralise sündmuse korral. Määruse (EL) 2021/1139 artikli 26 lõike 2 alusel ning kooskõlas Euroopa Komisjoni rakendusotsusega (EL) 2026/889, mille kohaselt määratletakse Lähis-Idas alates 28. veebruarist 2026 valitsev olukord märkimisväärseid turuhäireid põhjustava erandliku sündmusena ning sellest tulenevalt võib Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondist anda toetust rahalise hüvitisena kalandussektori ettevõtjatele saamata jäänud tulude ja lisakulude eest. Määruse jõustumisel soovitakse hüvitada kalapüüdjatele kallinenud kütusehinda. Sellise toetatava tegevuse kulud on rahastamiskõlblikud alates 28. veebruarist 2026. a. Eelnõus on abikõlblikuks kuluks kütus, mida on kasutatud kalapüügil. Meetme kogu eelarve on kokku 1,8 miljonit eurot, mis kaetakse kõik Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi rahalistest vahenditest.
1,8 miljonit eurot on ette nähtud meetme rakendamise peale kokku ja seda sõltumata sellest, mitu taotlusvooru 2026. a jooksul avatakse. Esimene taotlusvoor on plaanis avada summas 1,8 miljonit eurot. Juhul kui esimeses voorus selle summa piires kõike ära ei taotleta, siis on võimalik avada uus voor , aga sellisel juhul oleks teise taotlusvooru eelarve suuruses, mis jäi esimeses voorus 1,8 miljonist eurost taotlemata. Näide: esimese taotlusvooru eelarve on 1,8 miljonit eurot ja kokku taotletakse toetust 1,2 miljonit eurot. Sellisel juhul saame teha tehte 1 800 000 – 1 200 000 = 600 000. Selle näite põhjal saab teise taotlusvooru avamiseks eelarvelisi vahendeid olla kokku maksimaalselt 600 000 eurot. Sellele summale midagi rohkem ei ole võimalik juurde tõsta.
Maksimaalne toetuse summa, mida hüvitatakse on 500 000 eurot taotleja kohta EMKVF programmperioodil ning toetust ei maksta kui hüvitise suurus on alla 500 euro taotluse kohta.

Meedet rahastatakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi 2021–2027 rakenduskavas kirjeldatud tavapärase korra alusel, mil meetme eelarvest 70% kaetakse Euroopa Liidu rahastusest ning 30% Eesti Vabariigi eelarvest. Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi (EMKVF) Eesti rakenduskava kogueelarve perioodiks 2021–2027 on 139,13 miljonit eurot, millest Euroopa Liidu rahastus moodustab 97,391 miljonit eurot. Ülejäänud osa eelarvest 41,739 miljonit on kaetud Eesti riikliku kaasrahastusena. EMKVF rakenduskava ja eelarve on kinnitatud Vabariigi Valitsuse 21. juuli 2022. a korraldusega nr 195 „Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi rakenduskava 2021–2027 heakskiitmine ja volituse andmine". Määruse rakendamisega ei kaasne täiendavaid lisakulusid ega tulusid riigieelarvele,

[5] *FAO. 2026. The State of World Fisheries and Aquaculture 2026 – Blue Transformation: turning vision into impact. Rome.*

kuna kulud hüvitatakse 100% ulatuses Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi 2021–2027 rahalistest vahenditest ning plaanitav meede on Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi rakenduskava kohaselt heaks kiidetud.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati infosüsteemis EIS kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning saadeti ka arvamuse esitamiseks PRIA-le. Eelnõu väljatöötamisel on konsulteeritud kalapüügitoodete tootmisega ehk püüdmisega tegelevaid ettevõtjaid esindavate erialaliitudega: Eesti Kaugpüüdjate Liit ning Eesti Kalurite Liit, lisaks on kaasatud olnud nii ranna kui ka sisevete kalandusega tegelevad esindusorganisatsioone. Antud teemat on käsitletud ka 16. aprillil 2026. a toimunud Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi seirekomisjoni istungil, kus seirekomisjoni liikmete poolt leidis kinnitust, et Regionaal- ja Põllumajandusministeerium jälgib edasist käekäiku kütusehindade turul ning vajadusel töötab ministeerium välja vastava meetme kallinenud kütusehindade hüvitamiseks kalapüügitoodete tootmisega tegelevatele ettevõtetele. Tänaseks on selgenenud, et kalapüügitoodete tootmisel kasutatava kütuse hinnad on endiselt kõrged Lähis-Idas alates 28. veebruarist 2026 valitseva olukorra tõttu, kus Hormuzi väina sulgemine on kaasa toonud naftahindade järsu ja märkimisväärse ülemaailmse tõusu.
Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi 2021-2027 seirekomisjon kooskõlastas toetatava tegevuse valimise metoodika ja kriteeriumid, mis on sätestatud eelnõu paragrahvides 5, 6, 7 ja 8 ajavahemikul 9 kuni 23 september 2026. a.
Rahandusministeerium kooskõlastas eelnõu koos märkustega ning nendega on arvestatud. Märkused ning info märkustega arvestamise kohta on kantud eelnõu lisas olevasse koondtabelisse. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei esitanud kooskõlastamise tähtaja jooksul eelnõu kohta märkuseid ega jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, mistõttu loetakse eelnõu Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement“ § 7 lg 4 järgi kooskõlastatuks.

(allkirjastatud digitaalselt)
Triin Kõrgmaa
Kantsler